

Θυράνιο Τόξο

Παρέμβαση στη Φωνολογία

Παραμυθική ιστορία καλλιέργειας Φωνολογικής Επίγνωσης
για παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας

my - book.gr

Η συγγραφική ομάδα του my-book.gr

Θεωρητικό υπόβαθρο

Ανακαλύπτοντας τη Φωνολογική Ενημερότητα

Βασικό στοιχείο της φωνολογικής ενημερότητας είναι η κατάτμηση του προφορικού λόγου σε μη σημαντικές μονάδες. Σύμφωνα με την Sprenger-Charolles (1991), ο όρος φωνολογική ενημερότητα υποδηλώνει το σύνολο των γλωσσικών/εκφραστικών εκδηλώσεων του υποκειμένου που δείχνουν ότι έχει την ικανότητα να κατατέμνει συνειδητά τον προφορικό λόγο σε μονάδες που δεν είναι φορείς σημασίας (συλλαβές, φωνήματα, ομοιοκαταληξίες).

Ακόμη, η φωνολογική ενημερότητα ορίζεται:

- ως η ικανότητα να χειρίζεται καθέναν τις φωνημικές μονάδες του λόγου και να στοχάζεται πάνω σε αυτές.
- ως μία από τις μεταγλωσσικές ικανότητες οι οποίες φανερώνουν μία στοχαστική σκέψη και έναν συνειδητό, σκόπιμο έλεγχο του υποκειμένου πάνω στη δομή και τις λειτουργίες της γλωσσικής διαδικασίας.

Στον ελληνικό χώρο, ο Πόρποδας (1989, 2002) ορίζει ως γλωσσική ενημερότητα την ικανότητα του μαθητή να αναλύει τις προφορικές λέξεις στα φωνημικά δομικά τους στοιχεία και να μπορεί να τα αναλύει και να τα συνθέτει, ενώ οι Μουζάκη, Πρωτόπαπας & Τσαντούλα (2008), αναφέρονται στη συνειδητοποίηση των φωνολογικών μερών του λόγου σε επίπεδο συλλαβής και φωνήματος, πέρα από το νόημα και την επικοινωνιακή τους φύση.

Στάδια Ανάπτυξης της Φωνολογικής Ενημερότητας

Σύμφωνα με τη Hempenstall (2002) τα στάδια ανάπτυξης της φωνολογικής ενημερότητας είναι τα ακόλουθα:

- Αναγνώριση ότι οι προτάσεις αποτελούνται από λέξεις, π.χ. / Εδώ / είναι / η / τάξη / μου /.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να ομοιοκαταληκτούν, π.χ. βουνό-στενό.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να ξεκινούν με τον ίδιο ήχο, π.χ. άγγελος-αγάπη.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να τελειώνουν με τον ίδιο ήχο, π.χ. ναύτης-πέτρες.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να έχουν τον ίδιο μεσαίο ήχο, π.χ. πέρασμα-γέρασε.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να χωριστούν σε συλλαβές, π.χ. πε-ρι-μέ-νω.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να χωριστούν σε αρκτικά φωνήματα και ρίμες, π.χ. μαθητ-ής.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να χωριστούν σε μεμονωμένα φωνήματα, π.χ. έ-μ-ει-ν-α.
- Αναγνώριση ότι κάποιοι ήχοι μπορούν να διαγραφούν από λέξεις και να δημιουργηθούν νέες λέξεις, π.χ. τώρα-ώρα.
- Ικανότητα σύνθεσης ήχων για δημιουργία νέων λέξεων, π.χ. ν-ε-ρ-ό, νερό.
- Ικανότητα κατάτμησης λέξεων σε συστατικούς ήχους, π.χ. νερό, ν-ε-ρ-ό (Κουμπιάς, 2004, σελ. 46).

Μία φορά κι έναν καιρό, σ' ένα μεγάλο δάσος ζούσε ένας νάνος. Ήθελε να είναι απομονωμένος και ήσυχος, μακριά από τους υπόλοιπους νάνους και να έχει το ορυχείο του καλά κρυμμένο από τα καχύποπτα βλέμματα των υπόλοιπων συγγενικών πλάσμάτων.

Όχι μόνο ήξερε πού έπρεπε να πάει, αλλήλ ήξερε και ποιος έπαιζε αυτό το παιχνίδι μαζί του. Δεν θα ξεχνούσε ποτέ αυτόν τον γραφικό χαρακτήρα. Ο ξάδερφός του! Το αερίκό, του γένους ήέπρεκον! Ήταν πάντα τόσο παιχνιδιάρης. Όταν ήταν μικροί είχε σκαρώσει πολλήές πλάκες, αλλήλ αυτό ξεπερνούσε κάθε προηγούμενο. Έπαιζε με τον θησαυρό, που είχε μοχθήσει για να τον μαζέψει!

Δραστηριότητα: Αφαίρεση αρχικού φωνήματος

Εκφώνηση: Ρίξε τον κύβο και όποια λέξη τύχεις, σβήσε το πρώτο γράμμα. Προσπάθησε να τις διαβάσεις!

Δραστηριότητα: Αφαίρεση τελικού φωνήματος

Εκφώνηση: Το τελευταίο γράμμα των λέξεων που δίνονται έφυγε! Σβήσε το τελευταίο γράμμα και προσπάθησε να διαβάσεις τις λέξεις!

νησί

νάνος

δέντρα

λίμνη

Ανέβηκε στον βράχο και βρήκε το επόμενο χαρτάκι που τον περίμενε. Έγραφε:

«Στον βράχο αυτόν,
όταν θα 'χεις φτάσει,
να θυμηθείς πόσο σου 'χω
μοιάσει!

Τρήγορα για τη δεύτερη
στάση σου να συνεχίσεις
και το κατηλειό ν'
αναζητ...»

Δραστηριότητα: Αφαίρεση τελικής συλλαβής

Εκφώνηση: Κύκλωσε με κόκκινο χρώμα την τελευταία συλλαβή κάθε λέξης. Διάβασε τις λέξεις χωρίς αυτές.

αερίκό
λέξη
μυτερή
ρούχα
νεύρα
δρόμο

@ copyright www.my-book.gr

Στον δρόμο συνάντησε πολλούς νάνους, που είχε χρόνια να τους δει κι όλοι τον ρωτούσαν τι κάνει και πώς περνάει.

Δραστηριότητα: Προσθήκη αρχικού φωνήματος

Εκφώνηση: Σε κάθε λέξη που δίνεται, πρόσθεσε στην αρχή της το γράμμα «**a**». Προσπάθησε να τις διαβάσεις.

δρόμο

καλή

a

καρδιά

νάνος

καπηλειό

@ copyright www.mylbook.gr

Έφτασε στο καπηλειό κι από το πολύ περπάτημα, τα ρούχα του είχαν στεγνώσει, μα τα πόδια του άρχισαν να τον ταλαιπωρούν γιατί είχαν τραυματιστεί από τις πέτρες και τα αγκάθια. Αναρωτήθηκε πώς θα ήταν αν φορούσε παπούτσια, αλλήλ' έδιωξε τη σκέψη γιατί δεν ήταν αερικό αυτός. Ήταν ένας περήφανος νάνος.³⁰